

XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN PHÚ QUỐC THÀNH ĐẶC KHU KINH TẾ

NGUYỄN THANH NGHỊ*

Thời gian qua, nhiều cơ chế, chính sách ưu đãi đầu tư phát triển của Trung ương và của tỉnh Kiên Giang đã và đang được triển khai tại huyện đảo Phú Quốc. Nhờ đó, Phú Quốc đã bước đầu phát huy được những tiềm năng, lợi thế, có những bước phát triển nhanh về kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, trong xu thế hội nhập quốc tế hiện nay, để vươn đến tầm một đặc khu kinh tế của đất nước, Phú Quốc đang cần có những cơ chế, chính sách ưu đãi đặc biệt, vượt trội, đủ sức cạnh tranh quốc tế để đưa huyện đảo này trở thành trung tâm du lịch - dịch vụ lớn của cả nước và khu vực Đông Nam Á.

Tiềm năng, lợi thế và sự cần thiết xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc

Huyện đảo Phú Quốc là một quần đảo với 27 hòn đảo nổi lớn, nhỏ nằm trong vịnh Thái Lan, tách biệt khá xa đất liền, cách thành phố Rạch Giá khoảng 120 km, cách thị xã Hà Tiên 50 km. Với tổng diện tích tự nhiên 59.305 ha, Phú Quốc là huyện đảo có diện tích lớn nhất và đông dân nhất của Việt Nam.

Đảo lớn nhất là đảo Phú Quốc có diện tích khoảng 56.700 ha (dài khoảng 50 km, nơi rộng nhất khoảng 25 km, với 99 ngọn núi, đồi); với 37.000 ha rừng tự nhiên, chiếm hơn 60% diện tích toàn đảo, trong đó có hơn 14.000 ha rừng nguyên sinh. Phú Quốc có bờ biển dài khoảng 150 km với nhiều bãi cát đẹp, nước biển trong xanh quanh năm; có hệ sinh thái rừng, biển đa dạng, phong phú với nhiều tảng san hô tự nhiên, nhiều sông núi, cảnh quan, môi trường sinh thái hoang sơ, trong lành và nắng ấm quanh năm. Phú

Quốc có sông suối và nguồn nước ngọt bảo đảm cho sinh hoạt và phát triển sản xuất. Thời tiết khí hậu ôn hòa, thuận lợi cho hoạt động du lịch quanh năm. Ngoài hệ sinh thái biển, ngư trường đánh bắt và tiềm năng nuôi trồng thủy sản phong phú; vùng biển có trữ lượng lớn về khí đốt, Phú Quốc còn có diện tích đất phì nhiêu cho phát triển nông nghiệp đa dạng, có nhiều đặc sản nổi tiếng, nhiều di tích văn hóa, lịch sử. Người dân nơi đây có truyền thống yêu nước và cách mạng. Những điều kiện ưu đãi đó đã tạo nên tiềm năng và thế mạnh to lớn về thu hút du lịch, nghỉ dưỡng và phát triển kinh tế biển, đảo tại Phú Quốc.

Phú Quốc có vùng biển giáp với một số nước ASEAN, là cửa ngõ giao thương đối ngoại cực Nam của Việt Nam, gần đường vận chuyển hàng hóa quốc tế từ Đông sang Tây,

* Ủy viên dự khuyết Trung ương Đảng, Phó Bí thư Tỉnh ủy, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Kiên Giang

cách thủ đô các nước ASEAN không quá 2 giờ bay. Huyện đảo này cũng rất gần với các trung tâm phát triển du lịch và công nghiệp của các nước trong vùng, như Thái Lan, Ma-lai-xi-a, Xin-ga-po... Do đó, Phú Quốc có nhiều thuận lợi để phát triển mạnh dịch vụ du lịch khi Cộng đồng ASEAN hình thành.

Có thể nói, Phú Quốc hội đủ các lợi thế về địa lý, tự nhiên, kinh tế - xã hội để phát triển nền kinh tế mở cửa, hướng ngoại và trở thành điểm nhấn về kinh tế - xã hội, góp phần tạo sự lan tỏa, thúc đẩy nền kinh tế - xã hội vùng đồng bằng sông Cửu Long và cả nước phát triển. Hơn nữa, đây cũng là huyện đảo có vị trí đặc biệt quan trọng về quốc phòng, an ninh.

Thời gian qua, được các cấp ủy đảng, chính quyền từ Trung ương đến địa phương luôn quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo, tạo điều kiện với những cơ chế chính sách đặc thù, Phú Quốc đã có những bước phát triển đáng kể về kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, tốc độ phát triển kinh tế huyện đảo Phú Quốc vẫn còn chậm, kết cấu hạ tầng kỹ thuật và xã hội vẫn còn yếu kém. Quá trình triển khai thực hiện các cơ chế, chính sách ưu đãi phát triển đảo Phú Quốc đã và đang bộc lộ nhiều bất cập, chưa bảo đảm tạo ra những nền tảng vững chắc cho Phú Quốc phát triển nhanh, hài hòa, bền vững. Do đó, cần thiết phải nghiên cứu, xây dựng mô hình phát triển phù hợp với các chính sách ưu đãi để huy động có hiệu quả các nguồn lực, tạo thêm nhiều điều kiện để Phú Quốc phát triển đúng với vị trí, tiềm năng, lợi thế của mình.

Vì vậy, xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc thuộc tỉnh Kiên Giang với cơ chế chính sách ưu đãi đặc biệt, vượt trội, đủ sức cạnh tranh quốc tế để thu hút mạnh đầu tư, nhất là đầu tư nước ngoài, thúc đẩy phát triển nhanh - bền vững đảo Phú Quốc, góp

phần vào thực hiện cơ cấu lại nền kinh tế, chuyển đổi mô hình tăng trưởng của tỉnh Kiên Giang và cả nước đang trở thành yêu cầu cấp thiết và phù hợp thực tiễn.

Tạo hành lang pháp lý để phát triển

Đề khai thác tiềm năng, lợi thế của Phú Quốc, thời gian qua các cấp ủy, chính quyền từ Trung ương đến địa phương đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách tạo điều kiện cho Phú Quốc phát triển theo hướng vươn lên trở thành đặc khu kinh tế.

Ngày 5-10-2004, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 178/2004/QĐ-TTg phê duyệt “Đề án phát triển tổng thể đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang đến năm 2020” nhằm phát triển Phú Quốc thành “Trung tâm du lịch nghỉ dưỡng sinh thái chất lượng cao có tầm cỡ khu vực và thế giới, từng bước hình thành trung tâm thương mại, dịch vụ cao cấp và giao thương lớn của cả nước, khu vực và thế giới”.

Để đạt mục tiêu trên, ngày 14-2-2006, Thủ tướng Chính phủ đã có Quyết định số 38/2006/QĐ-TTg ban hành “Quy chế tổ chức và hoạt động của đảo Phú Quốc”. Theo đó, tất cả các dự án đầu tư vào Phú Quốc được hưởng các ưu đãi đối với địa bàn kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn; các dự án đầu tư vào lĩnh vực du lịch tại Phú Quốc là dự án thuộc ngành, nghề, lĩnh vực khuyến khích đầu tư; cùng với chính sách ưu đãi đối với lao động có trình độ cao đến làm việc tại Phú Quốc; chính sách huy động vốn; chính sách nhập cảnh, xuất cảnh thuận lợi đối với người nước ngoài... Để tổ chức bộ máy thực hiện “Đề án phát triển tổng thể đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang đến năm 2020”, ngày 29-3-2007, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 42/2007/QĐ-TTg thành lập Ban Quản lý đầu tư phát triển đảo Phú Quốc

với nhiệm vụ, quyền hạn tương đương cơ quan chuyên môn cấp tỉnh; chịu sự chỉ đạo trực tiếp của chính quyền tỉnh Kiên Giang và có mối quan hệ phối hợp quản lý hành chính nhà nước trên địa bàn lãnh thổ với chính quyền huyện Phú Quốc.

Ngày 11-5-2010, Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Điều chỉnh Quy hoạch chung xây dựng huyện đảo Phú Quốc đến năm 2030” tại Quyết định số 633/QĐ-TTg. Trong điều chỉnh quy hoạch này đã xác định mục tiêu xây dựng Phú Quốc trở thành đặc khu kinh tế - hành chính vào năm 2020 với vai trò là trung tâm du lịch sinh thái, nghỉ dưỡng, giải trí cao cấp quốc gia và quốc tế; trung tâm tài chính tâm cỡ khu vực; là đầu mối quan trọng về giao thông, vận tải nội vùng và hàng không quốc tế; là trung tâm nghiên cứu khoa học - công nghệ chuyên ngành; bảo tồn đa dạng sinh học rừng và biển của quốc gia và khu vực.

Theo Quyết định số 31/2013/QĐ-TTg, ngày 22-5-2013, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt việc thành lập khu kinh tế Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang. Ngày 27-12-2013, Thủ tướng Chính phủ ký Quyết định số 80/2013/QĐ-TTg về việc ban hành một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang. Theo đó, nhà đầu tư có dự án đầu tư vào Phú Quốc được hưởng ưu đãi và hỗ trợ đầu tư theo mức cao nhất quy định tại Nghị định số 29/2008/NĐ-CP, ngày 14-3-2008, của Chính phủ về khu công nghiệp, khu chế xuất và khu kinh tế.

Thời gian qua, Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Kiên Giang cũng ban hành nhiều nghị quyết, văn bản để triển khai, cụ thể hóa các cơ chế, chính sách của Chính phủ, phục vụ cho công tác chỉ đạo, điều hành đầu tư phát triển Phú Quốc. Đây là những chủ trương, chính sách quan trọng của Trung ương và

tỉnh để tạo cơ sở pháp lý thu hút nhiều nguồn lực đầu tư phát triển nhanh Phú Quốc trong thời gian qua. Thực tế những năm gần đây cho thấy Phú Quốc đã phát triển nhanh trên các lĩnh vực kinh tế, văn hóa, xã hội. Kết cấu hạ tầng kỹ thuật và hạ tầng cho du lịch được tập trung đầu tư đồng bộ, làm thay đổi diện mạo của huyện đảo Phú Quốc. Quá trình đô thị hóa đã hình thành những đô thị đa dạng trên địa bàn huyện, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của người dân và khách du lịch trong nước và quốc tế.

Thuận lợi và khó khăn, thách thức

Việc xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc thuộc tỉnh Kiên Giang có nhiều thuận lợi cơ bản. Bên cạnh những điều kiện địa lý, tự nhiên ưu đãi, nhiều cơ chế chính sách và quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội đã được ban hành theo hướng ưu đãi cao nhất trong khuôn khổ pháp luật hiện hành, tạo thuận lợi để phát huy tiềm năng, lợi thế của Phú Quốc. Nhờ đó, đến nay, kết cấu hạ tầng phục vụ phát triển đã được đầu tư một bước quan trọng.

Cảng hàng không quốc tế Phú Quốc bảo đảm hoạt động cả ngày đêm cho các loại máy bay dân dụng hiện đại nhất hiện nay. Huyện đảo đã có điện lưới quốc gia, có hệ thống cung cấp nước sạch, bảo đảm cung cấp điện, nước cho nhu cầu sản xuất, dịch vụ và sinh hoạt; có hệ thống viễn thông hiện đại. Hệ thống giao thông đường bộ với trục đường chính trên đảo, đường quanh đảo, các tuyến nhánh... đang được hoàn thiện; hệ thống cảng biển hành khách và hàng hóa nội địa đang được xây dựng, nâng cấp; hệ thống cung cấp dịch vụ tài chính ngân hàng, bệnh viện đa khoa... được tập trung đầu tư phát triển. Phú Quốc hiện có hơn 180 khách sạn và cơ sở lưu trú với hơn 4.600 phòng và nhiều

khách sạn, khu nghỉ dưỡng cao cấp theo tiêu chuẩn quốc tế. Hệ thống tàu vận tải và tàu cao tốc bảo đảm vận chuyển hàng hóa, hành khách và phương tiện đi lại thường xuyên giữa Phú Quốc với đất liền. Đã có các tuyến bay Thành phố Hồ Chí Minh - Phú Quốc, Rạch Giá - Phú Quốc, Hà Nội - Phú Quốc, Cần Thơ - Phú Quốc, Liên bang Nga - Phú Quốc; Xinh-ga-po - Phú Quốc, Xiêm Riệp - Phú Quốc, Hàn Quốc - Phú Quốc...

Kinh tế Phú Quốc đạt tốc độ tăng trưởng cao liên tục trong 10 năm qua (khoảng 25% mỗi năm), nhất là khu vực dịch vụ (dịch vụ chiếm trên 66% trong cơ cấu GDP). Năm 2014, khách du lịch đến Phú Quốc khoảng 600 nghìn lượt người, tăng 37,6% so với năm 2013; tổng thu ngân sách trên địa bàn khoảng 1.000 tỷ đồng; thu nhập bình quân đầu người khoảng 86 triệu đồng/năm; tỷ lệ hộ nghèo còn 1,32%.

Bên cạnh những thuận lợi, việc xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc vẫn còn một số khó khăn, thách thức, chưa tạo niềm tin vững chắc cho các nhà đầu tư, nhất là các nhà đầu tư nước ngoài. Đó là:

- Kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển, như cầu cảng chưa đủ năng lực tiếp nhận tàu du lịch biển quốc tế loại lớn; đường vòng quanh đảo và các trục ngang quan trọng trên đảo vẫn đang trong giai đoạn đầu tư hoàn thiện; hệ thống cung cấp nước sạch hiện tại chưa đáp ứng được cho nhu cầu phát triển nhanh về du lịch trong thời gian tới; cơ sở lưu trú cho khách du lịch tuy có tăng nhưng chưa đáp ứng đủ nhu cầu, nhất là chưa có nhiều khách sạn, khu nghỉ dưỡng có thương hiệu và đạt tiêu chuẩn cao; sản phẩm du lịch chưa phong phú, đa dạng.

- Phú Quốc cách xa và không có đường bộ nối với đất liền nên việc đi lại, du lịch,

giao thương, đầu tư phải tốn kém thời gian và chi phí nhất định. Công tác quản lý, bảo vệ cảnh quan, môi trường chưa tốt. Nguồn nhân lực chất lượng cao, nhất là nhân lực quản lý, nhân lực cho phát triển du lịch chưa đáp ứng yêu cầu phát triển Phú Quốc thành đặc khu kinh tế.

- Cơ chế, chính sách ưu đãi trong nước chưa đủ mạnh để cạnh tranh quốc tế, thu hút các nhà đầu tư có tiềm lực, thương hiệu, uy tín, thị trường để đầu tư xây dựng cơ sở vật chất và kinh doanh dịch vụ du lịch ở Phú Quốc. Ngân sách của tỉnh Kiên Giang và của Phú Quốc chưa đáp ứng được yêu cầu cho đầu tư hoàn thiện kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội chủ yếu trên huyện đảo.

Những vấn đề đặt ra

Mục tiêu xây dựng và phát triển Đặc khu kinh tế Phú Quốc là bằng các chính sách ưu đãi đặc biệt, vượt trội, đủ sức cạnh tranh quốc tế để đưa Phú Quốc trở thành trung tâm du lịch - dịch vụ lớn của cả nước và khu vực Đông Nam Á theo mô hình đặc khu kinh tế mở, hướng ngoại. Chủ động khai thác những lợi thế phát triển của Phú Quốc trong hợp tác quốc tế, nhất là với các nước ASEAN.

Định hướng xây dựng và phát triển Đặc khu kinh tế Phú Quốc là tập trung thu hút mạnh các nhà đầu tư có tiềm lực tài chính, thị trường, thương hiệu, uy tín vào đầu tư cơ sở vật chất và kinh doanh các loại hình dịch vụ du lịch, như nghỉ dưỡng, tắm biển, ẩm thực, vui chơi giải trí, thể thao, mua sắm, hội nghị, hội thảo, nghiên cứu hệ sinh thái, tham quan thắng cảnh (núi, rừng nguyên sinh, di tích văn hóa, lịch sử, tâm linh)... Đặc biệt là thu hút được nhà đầu tư lớn, có kinh nghiệm vào đầu tư xây dựng khu dịch vụ du lịch, giải trí phức hợp, quy mô lớn, hiện đại.

Để thực hiện mục tiêu và định hướng trên, một trong những yêu cầu quan trọng hàng đầu là phải xây dựng được một hành lang pháp lý phù hợp với các cơ chế, chính sách và thể chế quản lý đặc thù cho Phú Quốc.

Một là, Đặc khu kinh tế Phú Quốc được thực hiện thể chế quản lý đặc thù ở một số lĩnh vực, như quy hoạch, kế hoạch; tài chính, ngân sách; đầu tư, xây dựng và phát triển đô thị; phát triển nguồn nhân lực, phát triển khoa học và công nghệ; xây dựng chính quyền. Tổ chức bộ máy chính quyền Đặc khu cần theo hướng đa ngành, đa lĩnh vực, gọn nhẹ, giảm tầng nấc trung gian và được giao một số quyền tự chủ, tự quản cao.

Hai là, Đặc khu kinh tế Phú Quốc được áp dụng các cơ chế, chính sách theo hướng mở, có tính cạnh tranh cao trong khu vực và thế giới, nhằm tạo khâu đột phá về cơ chế, chính sách thu hút các nguồn lực đầu tư trong và ngoài nước, nhất là các nhà đầu tư chiến lược có tiềm lực, thương hiệu và uy tín, nhằm đẩy nhanh tiến độ phát triển kinh tế - xã hội cho Phú Quốc, góp phần phục vụ có hiệu quả nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, khu vực đồng bằng sông Cửu Long và cả nước.

Ba là, có chính sách thu hút đầu tư phát triển phù hợp các ngành dịch vụ vận tải, thương mại, tài chính, ngân hàng, bảo hiểm, thông tin truyền thông; tạo nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển các ngành công nghiệp công nghệ cao; phát triển nông nghiệp sạch và đánh bắt, nuôi trồng, chế biến nông, thủy sản phục vụ cho dịch vụ du lịch.

Bốn là, xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc phải được đặt trong mối quan hệ tổng thể cấp khu vực và quốc tế; bảo đảm phù hợp với Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, quy hoạch vùng, quy hoạch ngành, quy hoạch tỉnh Kiên Giang

đến năm 2020 và tầm nhìn 2030, tạo động lực và sự lan tỏa cho phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Kiên Giang, vùng đồng bằng sông Cửu Long và cả nước, gắn với yêu cầu xây dựng Kiên Giang thành khu vực phòng thủ vững chắc về quốc phòng, an ninh và hợp tác, cạnh tranh kinh tế quốc tế trên vùng biển, đảo Tây Nam của Tổ quốc.

Năm là, xây dựng và phát triển Đặc khu kinh tế Phú Quốc phải bảo đảm mục tiêu bền vững, hài hòa giữa phát triển kinh tế với bảo tồn các di tích lịch sử văn hóa, bảo tồn đa dạng sinh học rừng và biển, bảo vệ môi trường,... Đây là quan điểm xuyên suốt từ lập quy hoạch chung xây dựng đến quản lý triển khai quy hoạch trên đảo Phú Quốc. Theo đó, các dự án đầu tư phải luôn bảo đảm sự hài hòa, thân thiện với môi trường tự nhiên và phù hợp với cảnh quan khu vực...

*

* *

Xây dựng Đặc khu kinh tế để Phú Quốc phát triển nhanh hơn, bền vững hơn, tạo động lực phát triển mới, góp phần vào thực hiện cơ cấu lại nền kinh tế, chuyển đổi mô hình tăng trưởng của tỉnh Kiên Giang và cả nước là cần thiết và phù hợp thực tiễn. Đây là vấn đề mới, phức tạp, chúng ta chưa có kinh nghiệm. Quá trình xây dựng Đặc khu kinh tế Phú Quốc có nhiều thuận lợi nhưng cũng còn không ít khó khăn, thách thức, đòi hỏi phải có sự ủng hộ, lãnh đạo chặt chẽ của Trung ương, sự chỉ đạo, điều hành quyết liệt của Chính phủ và sự nỗ lực cố gắng hết sức của Đảng bộ, chính quyền và nhân dân địa phương. Với trách nhiệm và quyết tâm cao nhất, hy vọng Đặc khu kinh tế Phú Quốc sớm được hình thành để cùng các đặc khu kinh tế khác trong nước góp phần vào sự phát triển chung của cả nước trong thời kỳ hội nhập quốc tế. □